

NOTA BREU

**Sobre la presència de *Prostomis mandibularis* (Fabricius, 1801) a Catalunya
(Coleoptera: Prostomidae)****About the occurrence of *Prostomis mandibularis* (Fabricius, 1801) in Catalonia
(Coleoptera: Prostomidae)**

Amador Viñolas*, Glòria Masó*, Jorge Mederos*, Miguel Prieto*, Jordi Agulló* & Berta Caballero-López*

* Museu de Ciències Naturals de Barcelona. Laboratori de Natura. Col·lecció d'artròpodes. Passeig Picasso s/n. 08003 Barcelona.

Correspondència autor: Amador Viñolas. A/e. av.rodama@gmail.com

Rebut: 11.11.2015. Acceptat: 14.11.2015. Publicat: 30.11.2015

Prostomis mandibularis (Fabricius, 1801) és l'únic representant europeu de la família Prostomidae (Guéorguiev, 2011). Poques són les localitats ibèriques conegudes de l'espècie, s'ha citat de Cantàbria (Cañedo (vall de Soba)), Guipúscoa (Parc Natural d'Aiako Harria (Oieleku) i Parc Natural d'Aralar (Arkaka, Ezkalusoro i Kaxeta), Jaén (serra de Cazorla) i Lugo (Castroverde i serra d'O Courel) (Pagola-Carte *et al.*, 2007; Martínez de Murguía *et al.*, 2007; Alexander, 2009; Diéguez Fernández, 2013). Fuente (1927) el cita dels Pirineus orientals francesos i de Portugal (Coimbra i Luso (serra de Buçaco)). De l'àrea catalana només s'ha citat de Barcelona –sense indicació precisa (Alexander, 2009)– i de Girona (Amer i Olot) (Español, 1963). Español (1963), quan dóna la distribució d'aquesta espècie en la nota sobre els Cucujidae espanyols, indica les localitats d'Amer i Olot (Girona), quan en realitat els exemplars recollits per Muntada estan etiquetats com procedents d'Amer i Anglès.

Micetòfag d'alt valor saproxílic que indica un bon estat de conservació del bosc on es localitza. Present en l'«European Red List of Saproxyllic Beetles» amb la categoria «NT» (*near threatened*) en l'IUCN europea i EU27 (Nieto & Alexander, 2010). Recalde (2010) considera l'espècie com vulnerable, i que possiblement en l'àrea peninsular podria passar a l'estat d'espècie «gairebé amenaçada». El centre d'informació Bengt Ehnstrom de Suècia (2006) cataloga l'espècie com vulnerable amb la categoria «EN» B2ab(iii).

Material estudiat

34 ex., etiquetats: 7 ex. «Angles | Gerona | Montada» «83-8585 | MZB» (MCNB); 1 ex. «Pierola (prov. | Barcelona)-VI-43 | Montada leg.» «*Prostomis mandibularis* | F. | Español det.» «83-8584 | MZB» (MCNB); 12 ex. «Amer | (Gerona) | VI-45 | Muntada leg.» «83-8586 | MZB» (MCNB); 12 ex. «PN3_4 | Pinarisses, P.N. Ports | (pinar) | Recol·lecció directa | 24/26-VII-2015(1) EGA-MZB leg. | bajo corteza Pinus» «*Prostomis mandibularis* | (Fabricius, 1801) | A. Viñolas det. 2015» (MCNB); 2 ex. «PN1_3 | Racó Avellanar, P.N. Ports

| (pinar) | Recol·lecció directa | 3/5-VII-2015(1) EGA-MZB leg. | bajo corteza Pinus» «*Prostomis mandibularis* | (Fabricius, 1801) | A. Viñolas det. 2015» (MCNB).

Espècie d'uns 6 mm de longitud (Fig. 1), es fàcil de reconèixer pels següents caràcters (Guéorguiev, 2011): cos allargat, de costats paral·lels i fortament aplanat; de color marró més o menys vermellós; cap prògnat amb les mandíbules molt desenvolupades i projectades cap endavant, la jugular projectada cap endavant per dues projeccions laterals (Fig. 2); antenes relativament curtes, no assolint el marge posterior del protòrax i amb els tres últims artells lleugerament dilatats; protòrax amb la mateixa amplada que el cap i els èlitres; fórmula tarsal 4-4-4.

Biologia

Tant en estat larvari com d'adult, realitza el seu cicle biològic en fusta en procés de descomposició principalment de frondoses, encara que també es pot trobar en *Pinus* sp. –formant colònies–, preferentment en l'anomenada podridura vermella, tant de castanyer (*Castanea sativa* Mill.) com de roure (*Quercus* L.), on la descomposició està causada pel fong *Laetiporus sulphureus* (Bull.) Murrill, del que s'alimenta (Fig. 3).

Koch (1989) indica la seva presència en fusta descomposta de pi. Boswijk & Whitehouse (2002) en l'estudi sobre els saproxílics de l'est d'Anglaterra van recollir l'espècie en pinedes amb bruguerars i amb presència d'arbres i fusta morta de caducifolis. Bengt Ehnstrom (2006) indica la presència de l'espècie en fusta descomposta de roures i de grans pins, en la que es van desenvolupant diferents generacions fins a la total descomposició de la fusta. Els exemplars del Parc Natural dels Ports van ser capturats en fusta en procés de descomposició de pinassa.

Distribució a Catalunya

L'espècie a Catalunya s'ha localitzat a Pierola (Barcelona) sense indicació de l'hàbitat, a Amer i Anglès (Girona) en fus-

Fig. 1. Habitus de *Prostomis mandibularis* (Fabricius 1801) d'Horta de Sant Joan, Tarragona. Foto A. Viñolas.

ta podrida de *Castanea sativa* (castanyer) i a Roquetes (Racó de l'Avellanar) i Horta de Sant Joan (Pinarisses) (Tarragona), dins l'àrea del Parc Natural dels Ports, en fusta podrida de *Pinus nigra* subsp. *salzmannii* (Dunal) Franco (pinassa) (Fig. 4).

Agraïments

A l'equip tècnic de l'Àrea de Protecció del Parc Natural dels Ports i en especial a Joan Mestre Querol, per l'ajut i col-

Fig. 2. Detall del cap, en visió ventral, de *Prostomis mandibularis*. Foto A. Viñolas.

Fig. 3. Un exemplar de *Prostomis mandibularis* en el seu hàbit a la localitat de Pinarisses, Horta de Sant Joan, Tarragona. Foto J. Mederos.

laboració en el projecte «Biodiversitat de Coleòpters Saproxilics al Parc Natural dels Ports (2014PNATP0R141)», finançat pel Parc Natural dels Ports, Direcció General del Medi Natural i Biodiversitat, Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació de la Generalitat de Catalunya.

Referències

- ALEXANDER, K. N. A. 2009. *Prostomis mandibularis* F. (Coleoptera: Prostomidae), *Pandivirilia melaleuca* (Loew) (Diptera: Therevidae) and other saproxylic insects in Cantabria (Insecta: Coleoptera, Diptera and Hemiptera). *Boletín de la Sociedad Entomológica Aragonesa*, 45 : 545-546.
- BENGT EHNSTROM. 2006. *Prostomis mandibularis*. ArtDatabanken, SLU 2006. 2 p.
- BOSWIJK, G. & WHITEHOUSE, N. J. 2002. *Pinus* and *Prostomis*: adendro-chronological and palaeontomological study of a mid-Holocene woodland in eastern England. *The Holocene*, 12 (5): 585-596.
- DIÉGUEZ FERNÁNDEZ, J. M. 2013. Registros interesantes de coleópteros para España (Insecta: Coleoptera). 2ª nota. *Archivos Entomológicos*, 8: 277-286.
- ESPAÑOL, F. 1963. Sobre los Cucujidae españoles (Coleoptera). *Graellsia*, 20: 119-124.

Fig. 4. Localitat de Pinarisses, Horta de Sant Joan, Tarragona. Foto J. Mederos

- FUENTE, J. M. DE LA, 1927. Catálogo sistemático-geográfico de los Coleópteros observados en la península Ibérica, Pirineos propiamente dichos y Baleares. *Boletín de la Sociedad entomológica de España*, 10: 102-117.
- GUÉORGUIEV, B. V. 2011. Prostomidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) – a New Family to the Fauna of Bulgaria. *Acta Zoologica Bulgarica*, 63 (1): 113-115.
- KOCH, K. 1989. *Die Käfer Mitteleuropas. Ökologie 1 and 2*. Goecke and Evers. Krefeld. 440 p.
- MARTÍNEZ DE MURGUÍA, L., CASTRO, A. & MOLINO OLMEDO, F. 2007. Artrópodos saxofílicos forestales en los parques naturales de Aralar y Aizkorri (Guipúzcoa, España) (Araneae y Coleoptera). *Boletín de la Sociedad Entomológica Aragonesa*, 41: 237-250.
- NIETO, A. & ALEXANDER, K. N. A. 2010 *European red list of saproxylic beetles*. Publications Office of the European Union. Luxemburg. 45 p.
- PAGOLA-CARTE, S., ZABALEGUI, I., RECALDE IRURZUN, J. I., SAN MARTÍN MORENO, A. F., BAHILLO DE LA PUEBLA, P. & PETITPIERRE, E. 2007. Algunos coleópteros interesantes (Insecta: Coleoptera) del Parque Natural de Aiako Harria (Gipuzkoa, norte de la Península Ibérica). *Heteropterus Revista de Entomología*, 7 (1): 77-90.
- RECALDE, J. I. 2010. «Lista roja europea de escarabajos saxofílicos» (Coleoptera) presentes en la Península Ibérica: actualización y perspectivas. *Heteropterus Revista de Entomología*, 10 (2): 157-166.